

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
СЕНАТА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 4

БЕОГРАД, 1934 ГОДИНЕ

КЊИГА I

I РЕДОВНИ САСТАНАК
СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 26 ОКТОБРА 1934 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО :

Претседник

Др. ЉУБОМИР ТОМАШИЋ

Секретар

Др. ЂУРА КОТУР

Присутни су г. г. Министри: Председник Министарског савета Никола Т. Узуновић, Министар војске и морнарице, почасни ађутант Њ. В. Краља, армиски ђенерал Петар Р. Живковић, Министар без портфеља др. Милан Сршкић, Министар просвете др. Илија Шуменковић, Министар физичког васпитања народа др. Будислав Гр. Анђелиновић, Министар трговине и индустрије Јурај Деметровић, Министар финансија др. Милорад Ђорђевић, Министар грађевина др. Стјепан Сркуљ, Министар иностраних послова Богољуб Јевтић, Министар унутрашњих послова Живојин Лазић, Министар социјалне политике и народног здравља др. Фран Новак, Министар шума и рудника др. Милан Улмански, Министар саобраћаја Огњен Кузмановић.

ПОЧЕТАК У 17,10 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

1. — Читање и усвојење записника I претходног састанка;
2. — Читање Указа о постављењу Краљевске владе под председништвом г. Николе Т. Узуновића;
3. — Дневни ред: 1) Отварање седница Сената читањем Указа; 2) Декларација Краљевске владе и усвојење предлога г. Милутина Драговића о штампању те декларације; 3) Утврђивање дневног реда.

Говорници: Претседник Министарског савета Никола Т. Узуновић, Милутин Драговић.

Претседник др. Љубомир Томашић: Господо сенатори, отварам први редовни састанак Сената Краљевине Југославије. — Молим г. секретара да изволи прочитати записник прошлог састанка.

Секретар др. Ђура Котур чита записник првог претходног састанка.

Претседник др. Љубомир Томашић: Има ли каквог приговора овом записнику? (Нема). Пошто приговора нема, записник се оверовљује.

Изволите, господо сенатори, саслушати Указ о отварању седница Сената.

Претседник Министарског савета Никола Т. Узуновић чита:

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета а на основу чл. 32 Устава и по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Да се седнице Сената сазване у редован сазив 20 октобра 1934 год. отворе 26 октобра 1934 год. читањем овог Указа.

Претседник Министарског савета нека изврши овај Указ.

25 октобра 1934 год.
у Београду.

Павле, с. р.

Др. Р. Стајковић, с. р.
Др. И. Перовић, с. р.

Претседник Министарског савета
Никола Т. Узуновић, с. р.

Претседник Министарског савета,
Ник. Т. Узумовић, с. р.
 Министар војске и морнарице,
 Почасни ађутант *Њ. В. Краља*,
 Армиски ђенерал,
Петар Р. Живковић, с. р.
 Министар без портфеља,
Др. В. Маринковић, с. р.
 Министар без портфеља,
Др. М. Сршкић, с. р.
 Министар пољопривреде,
Др. Драг. С. Којић, с. р.
 Министар просвете,
Др. И. Шуменковић, с. р.
 Министар правде,
Бож. Ж. Максимовић, с. р.
 Министар физичког васпитања
 народа,
Др. Б. Г. Анђелиновић, с. р.
 Министар трговине и индустрије,
Јурај Деметровић, с. р.
 Министар финансија,
Др. Мил. Ђорђевић, с. р.
 Министар грађевина,
Др. Стјепан Сркуљ, с. р.
 Министар иностраних послова,
Б. Јевтић, с. р.
 Министар унутрашњих послова,
Жив. Лазич, с. р.
 Министар социјалне политике и
 народног здравља,
Др. Фран Новак, с. р.
 Министар шума и рудника,
Др. М. Улмански, с. р.
 Министар саобраћаја,
Огњен Кузмановић, с. р.

(Сва господа сенатори саслушали су стојећи читање Указа и пропратили га бурним и одушевљеним узвицима: Живео Краљ!)

Претседник др. Љубомир Томашић: Изволите, господо сенатори, чути један Указ који гласи:

У ИМЕ
 ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

ПЕТРА II

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
 КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
 КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

Уважавајући оставку коју су поднели:

Претседник Министарског савета Узумовић Т. Никола,

Министар пољопривреде Др. Којић С. Драгутин,

Министар просвете Др. Шуменковић Илија,

Министар правде Максимовић Божидар,

Министар физичког васпитања народа Др. Анђелиновић Гр. Будислав,

Министар трговине и индустрије Деметровић Јурај,

Министар финансија Др. Ђорђевић Милорад,

Министар грађевина Др. Сркуљ Стјепан,

Министар иностраних послова Јевтић Богољуб,

Министар унутрашњих послова Лазич Жи-
 војин,

Министар социјалне политике и народног здравља Др. Новак Фран,

Министар војске и морнарице, армиски ђенерал Миловановић Ж. Милан,

Министар шума и рудника Др. Улмански Милан, и

Министар саобраћаја Кузмановић Огњен — разрешавају их од дужности и стављају на расположење, а

ПОСТАВЉАЈУ:

За Претседника Министарског савета Узумовића Т. Николу, Претседника Министарског савета на расположењу и народног посланика;

За Министра војске и морнарице, почасног ађутанта *Њ. В. Краља*, армиског ђенерала Живковића Р. Петра, команданта Краљеве гарде;

За Министра без портфеља Др. Маринковића Војислава, Претседника Министарског савета у пензији и народног посланика;

За Министра без портфеља Др. Сршкића Милана, Претседника Министарског савета на расположењу и народног посланика;

За Министра пољопривреде Др. Којића С. Драгутина, Министра на расположењу и народног посланика;

За Министра просвете Др. Шуменковића Илију, Министра на расположењу и народног посланика;

За Министра правде Максимовића Божидара, Министра на расположењу и народног посланика;

За Министра физичког васпитања народа Др. Анђелиновића Гр. Будислава, Министра на расположењу и народног посланика;

За Министра трговине и индустрије Деметровића Јураја, Министра на расположењу и народног посланика;

За Министра финансија Др. Ђорђевића Милорада, Министра на расположењу;

За Министра грађевина Др. Сркуља Стјепана, Министра на расположењу;

За Министра иностраних послова Јевтића Богољуба, Министра на расположењу;

За Министра унутрашњих послова Лазича Живојина, Министра на расположењу;

За Министра социјалне политике и народног здравља Др. Новака Франа, Министра на расположењу и сенатора;

За Министра шума и рудника Др. Улманског Милана, Министра на расположењу и

За Министра саобраћаја Кузмановића Огњена, Министра на расположењу.

Претседник Министарског савета нека изврши овај Указ.

22 октобра 1934 године
 у Београду

Павле, с. р.
Др. Р. Станковић, с. р.
Др. И. Перовић, с. р.

Претседник Министарског савета,
Ник. Т. Узумовић, с. р.

(Сва господа сенатори саслушали су стојећи читање Указа и пропратили га бурним и одушевленим узвицима: Живео Краљ!)

Претседник др. Љубомир Томашић: Господо сенатори, изволите чути једно обавештење Господина Претседника Владе.

Претседник Министарског савета Никола Т. Узуновић: Господо сенатори, Краљевска влада излази пред Сенат да се претстави у једном од најболнијих тренутака у нашој народној историји. Трагична смрт Блаженопочившег Краља Александра I (Сви сенатори устају и једнодушно кличу: Слава Му!) није само до срца учвелила цео наш народ и погодила га у његовим најприснијим осећањима љубави према свом Великом и вољеном Краљу, него је лишила народ и државу Великога Вође, за којим је народ ишао с пуном вером да се његова судбина налази у поузданим рукама. Блаженопочивши Краљ Ујединитељ држао је двадесет година крмило државно и народно у најсудбоноснијим временима наше историје. Он је у огромним и у историји незапамћеним напорима народа, да сачува своју егзистенцију и постигне своје пуно ослобођење и уједињење, претходио свима својим примером у самопожртвовању и безграничној оданости општој ствари. Врховни Командант у ратовима, у којима се наша храбра војска увенчала вечном славом и који су завршени пуном победом, — Он се одмах посветио сав довршењу великога дела ратом постигнутог. Тешкоће, на које је ту наишао, нису биле ништа мање од оних које је имао да савлада за време рата. Многобројни остаци тешке прошлости народне, урасле у досадањи живот појединих народних делова, закрчавале су пут будућности и спречавале природан и правилан развој културног, политичког и привредног живота. Подељен по основима, који су већ изгубили у новој држави свој смисао, народ није могао да да пуног израза својој вољи да оствари дефинитивно јединство, да буде и остане један, јединствени народ у својој једној, јединственој народној држави. (Узвици: Тако је!)

Праунук Великога Војда, који је први упалио буктињу слободе и славно почео нашу нову народну историју, син Великога Краља Ослободиоца, Блаженопочивши Витешки Краљ Ујединитељ, вазда готов да се заложити сав и без резерве за добро и величину народну и државну, није се ни једног тренутка колебао, кад је увидео да је то потребно, да сам на себе узме цело бреме владе, да једним снажним замахом уклони све што је сметало правилном развоју народног живота и да оствари и покаже народу пут који води великој и срећнијој будућности.

„Моја је света дужност да свим средствима чувам државно и народно јединство. И Ја сам решен да ову дужност без колебања испуним до краја“.

„Чувати јединство народно и целину државну, то је највиши циљ Моје владавине, а то мора бити највећи закон за Мене и за свакога“ — то су велике речи Неумрлог Краља, због којих ће Он на вечна времена остати највећи заточник државног и народног јединства. (Сви сенатори устају и кличу: Слава Му!) То су речи, које наш народ никада заборавити неће. (Једнодушни узвици: Тако је!)

Провиђење је хтело да, у тренутку када је стварно завршио и то велико дело, и када се сав лично заложити да нашем народу и нашој држави

обезбеди и у међународном погледу оно место које нам припада у европској и светској заједници — Он погине.

Смрт Краља Мученика ненакнадив је губитак за наш народ и нашу државу. Ми смо лишени Вође за којим смо с пуним поуздањем ишли убеђени, да зна куда нас води, и да уме да нас води. И, у томесу, на нашу неизмерну жалост, организатори богумрског злочина и њихови инспиратори успели. Њихов даљи циљ: да у Великом Краљу поведе и Његово дело, да уздрмају и доведу у питање Југославију, нису постигли и неће постићи. (Општи узвици: Неће!) Његово је дело у том погледу завршено. За Његово дело, да га одржи и учврсти, заложити се цео народ окупљен око Престола Његовог Узвишеног Сина Његовог Величанства Краља Петра II. (Господа сенатори устају и једнодушно кличу: Живео Краљ!)

Краљевска влада, ослањајући се на поверење Краљевског Намесништва и Народног претставништва, и рачунајући на пуну помоћ свеукупног југословенског народа, уложиће све своје снаге да земљу води и надаље путем, који јој је Блаженопочивши Краљ Ујединитељ отворио. (Господа сенатори устају и једнодушно кличу: Слава Му!)

Господо сенатори,

Краљевска влада сматра за прву дужност да преко вас изјави целоме народу захвалност пуну дивљења на достојанственом начину на који је наш добри народ дао израза своме болу без пребола. Исто тако, Краљевска влада, сви Ви, и цео наш народ, саосећа дубоки бол наше храбре и прослављене војске, (Господа сенатори устају и кличу: Живела војска!) која је најтеже погођена, јер је изгубила свога Витешког и Јуначког Врховног Команданта. Војска је била предмет Његове сталне и очинске бриге, она ће остати предмет сталне бриге свију нас и целога народа који зна да на њену храброст, на њену оданост Престолу и Отаџбини може увек рачунати као и на њену готовост за одбрану свих великих интереса државних и народних. (Узвици: Тако је!) Влада ће и у овом погледу сматрати за своју свету дужност да продужи дело Краља-Војника правцем који нам је Он обележио својим радом, и да све учини што је потребно да стално негује и јача нашу одбранбену силу држећи је увек на висини њених великих задатака.

Краљевска влада исто тако изјављује најлепшу захвалност свима Поглаварима држава, који су нашој земљи у овим тешким тренутцима и у овом највећем болу који је наш народ осетио, показали знаке пријатељства и поштовања. И величина, и састав многобројних и нарочитих страних делегација, као и изаслати одреди савезничких војска, показују јасно на коју је висину Краљ Војник и Краљ Државник успео да подигне у свету своју драгу Југославију.

Господо сенатори, преузимајући послове државне у овом трагичном моменту Краљевска влада узима у исто доба и обавезу да изврши аманет нашег Највећег Краља и да одлучно продужи рад који је Он отпочео, и учврсти дело које је Он створио. (Узвици: Тако је!) Свесна политичке и војничке снаге уједињеног југословенског народа, ослоњена на драгоцену пријатељства и савезе — Југославија може, и учвелена до срца, да сачува своју хладнокрв-

ност. Али та хладнокрвност и уздржљивост не може и не сме значити и неактивности равнодушност. (Аплауз и узвици: Тако је!) Краљевска Влада ће, на-против, са свом одлучношћу настојати да се марсељски злочин потпуно расветли и утврде одговорности ради неопходних санкција. (Живо одобравање.) Злочиначкој акцији против наше земље и грешној толерантности према злочинцима и злочинским умишљајима мора се учинити крај. (Једнодушни узвици: Тако је!) За свој став у том погледу Краљевска влада зна: да може рачунати не само на потпору својих пријатеља и савезника него и целог цивилизованог света. (Аплауз и узвици: Тако је!) Краљевска влада исто тако и у првом реду рачуна на једнодушност целог југословенског народа, који је јединством осећаја, манифестованим ових дана на невиђен још начин у свету, доказао да постоји једна недељива нација о чију моралну снагу ће се разбити сви непријатељски насртаји ма с које стране они долазили. (Опште одобравање и узвици: Тако је!)

Усредсређујући у овим тренутцима главну своју пажњу на горе изложене своје задатке, Краљевска влада ће се, господе сенатори, старати да ни остали важни државни послови, које сам живот оставља на дневни ред, не буду занемарени. Између осталог, у првом реду, без обзира на замашност и тежину политичких и националних задатака који су јој трагичном и мученичком смрћу Блаженопочившег Краља постављени, Краљевска влада ће у најскоријем року изаћи пред вас с предлогом државног буџета и свима другим мерама и потребним законским предлозима, које налаже наша и светска општа и привредна ситуација.

Краљевска влада, уверена да се и ви, господе сенатори, слажете да ћемо, радећи једино у оквиру горе обележених смерница и настављајући дело Витешког Краља Александра Првог Ујединитеља (Једнодушни узвици: Слава Му!) најбоље одати пошту Његовој великој сени, рачуна с поузданошћу

да ће у овом свом раду имати пуну потпору Народног претставништва и васцелог југословенског народа. (Опште одобравање и једнодушни узвици: Тако је!)

Претседник др. Љубомир Томашић: Реч има г. Милутин Драговић.

Милутин Драговић: Господе сенатори, ова изјава г. Претседника Министарског савета толико је важна, да ја сматрам да би требало омогућити да је читају и они у колиби као и они у палатама, у свима, па и у најзабаченијим крајевима Југославије. И зато предлажем и молим вас да усвојите да се ова изјава г. Претседника Министарског савета отштампа, како би се омогућило да је читају и најзабаченији крајеви наше Отаџбине.

Претседник др. Љубомир Томашић: Прима ли Сенат предлог г. Драговића? (Прима). Пошто Сенат прима, то ће се поступити у том смислу.

Прелазимо на даљу тачку дневног реда, т. ј. утврђивање дневног реда.

Господе сенатори, ја предлажем следећи дневни ред за наредну седницу:

1. Избор Верификационог одбора од 11 чланова и 11 заменика;
2. Избор Административног одбора од 11 чланова и 11 заменика;
3. Избор Имунитетног одбора од 11 чланова и 11 заменика;
4. Избор Одбора за молбе и жалбе од 11 чланова и 11 заменика;
5. Избор Финансијског одбора од 15 чланова и 15 заменика.

Прима ли Сенат овај дневни ред? (Прима).

Пошто Сенат прима овај дневни ред, то данашњу седницу закључујем, а следећу заказујем за сутра у суботу 27 октобра у 11 часова пре подне.

Седница је закључена у 17.40 часова.